

արութիւնը բոլորովին զանց առնուած է, թէեւ շատ կարեւոր է, եւ գերականին մէջ ալ ստգին անգին բառեր կը գտնուին, ուր ճիշտ = արտասանութիւնը գրուած է, որ եւ ուշագրաւ ուսանողի զարմանքը պէտք է շարժել: Իսկ ուժիտ = ինչ (էջ 30) արտասանելի զուտ ուսմական է:

Գերմաներէնի մէջ ինչ նշանակէ նկատողութեան առնուելու արժանի գիր մըն է: Թէեւ ըստ տեղւոյ կականջ կը հնչէ այս գիրը, սակայն մեր լին հետ բացարձակ նշանութիւն չունի: Այս պատճառաւ որ. Հեղինակին էջ 9 դրած ծանոթութիւնը կարելի չէ ամբողջապէս ընդունիլ: Այս մասին Հ. Պ. Զաքարեանի՝ (էջ 7) ըստ Emil Ottogի առած կանոնը հետեւողութեան աւելի արժանի է: Իսկ բառին մէջ ի գիրը տէն առաջ չ կարգաւ, որ. (էջ 35) Եթէ է տեղին բոլորովին սխալ է. Oberdeutsch յատուկ, զուտ ուսմական արտասանութիւն մ'է այդ, որ այժմեան Hoch- կամ Neuhochdeutsch մէջ երբեք ընդունելի չէ. — «Ի իբրեւ միջնատառ կամ սկզբնատառ տէն ալ առաջ միշտ բոլորովին պարզ պէտք է հնչել».² «Ի ու ի, ի ու իք միացումներուն մէջ՝ չ, շն երբեք չեն արտասանուիր, որ. է-ռէ է-ռէ, ց-է-ռէ...»³

Նշանակէս ըստ եւ մի երկբարբառները ոչ հնչել ճիշդ չէ: Հոս գտնէ սա ծանօթութիւնը գնելու էր Հեղինակը թէ այն արտասանութիւնը թէեւ ուր ուր սկսելու է: Այս մասին լուսաւոյն էր եթէ Հեղինակը չէզեղէր իր ընտրած առաջնորդներէն: Ստոյգ է Հ. Սպենսան այս կետին մէջ աւելի ուսմական թոյլ առողջանութեան միտելուն՝ այնչափ ճիշդ չէ: Halbwachs եւ Weber՝ երկու երկբարբառներուս ըստ (գ. որ. Wärme = heuße, Feuer = feuer) արտասանութիւնը գնելով՝ առաջինէն վար չի մնար, եւ նշանակէ հետեւելի չէ. իսկ Հ. Զաքարեան (էջ 6) ըստ Emil Ottogի դրած սա կանոնը թէ՛ «մի եւս մէկ հնչմամբ այի եւ այի մէջ կ'արտաբերուի,» ամենայն հետեւողութեան արժանի է:

¹ Հ. Պոլսոյ Զոտարեան, Գործնական Գերականութիւն Գերմաներէն Լեզուի ըստ Է. Պ. Օթտոյի. Մասն Առաջին, Վրէնն 1890:

² „Im In- und Auslaute muss das f auch vor dem t immer ganz rein lauten.“ Dr. J. b. Christ. Aug. Heyse's Deutsche Schulgrammatik oder Kurzgefasstes Lehrbuch der Deutschen Sprache, Hannover 1873, էջ 6:

³ „f und ff dürfen in der Verbindung rf, ff nicht als fch, fff gesprochen werden: rff, rffe, pff...“ Dr. F. Willomitzer k. k. Professor. Deutsche Grammatik für Oesterreichische Mittelschulen, Wien 1885, էջ 5:

⁴ La Première Année d'Allemand. Paris 1898, էջ 5:

Բաղադրեալ գրերուն վրայ ի մասնաւորի էջ 8 ընդարձակօրէն կը խօսի Հեղինակը, սակայն քի է քի արտասանութիւնը բոլորովին զանց առած է, թէեւ գերականին մէջ նշանակականներով ցիր ու ցան բառեր նշանակուած կը գտնուին: Նշանակէս 8 գրին բառերու ծայրն միայն գրուիլը պէտք էր առանձինն նշանակել:

Գալով գերմաներէն բառերու շեշտին, Պր. Հեղինակը կանոն դնելէն զատ՝ պէտք էր շեշտը գործնականապէս առնել բառին վրայ գնել, որովհետեւ հայ ուսանողը Հայերէնի՝ յաճախ ալ Գաղղիերէնի բառերուն շեշտաւորութեան վարժած ըլլալով՝ Գերմաներէնի ընթերցանութեան ատեն ստեպ կ'ընդգզէ, միշտ կը գալթէ եւ դժուարաւ կ'ընդունայ գերմանական շեշտին: Առնունք. գ. որ. geben բայը. հայ ուսանողին բերնէն յաճախ կրնանք լսել ինչպէս կամ նշանակել ինչպէս կամ ինչպէս եւ կամ սա մարդու ջիղերն ոտք հանող ինչպէս, հոգեւ եւ: Այսպիսի թաւալուր վերծանութեան եւ առողջանութեան առաջն աննելու համար, Հեղինակը շատ լաւ ըրած է գերմաներէն բառերուն գէշ կամ ներքեւը հայերէն գրով անոնց արտասանութիւնն ալ գնելով. սակայն շեշտը նշանակել բնաւ պէտք էր զանց ընել:

Սուղ ըի (էջ 10) գործածութեան տեղ՝ լաւագոյն էր ըստ Halbwachs-Weberի պարզապէս ապակարգ գնել, որով ուսանողն ալ գ. որ. ինչ, լուսն, հոգեւ եւն բառերը՝ ինչպէս, լուսն, հոգեւ արտասանելու վտանգէն կ'ազատէր:

Հեղինակը խորհրդաւ եւ յորհրդաւ անշեշտ մասնիկներու վրայ (էջ 12) խօսելով՝ um, durch եւ soß իբրեւ անշեշտ մասնիկ նշանակած է: Սակայն այս ուղիղ չէ: Այս երբեք ըստ տեղւոյ կը շեշտուին կամ չեն շեշտուիր, եւ ըստ այսմ աստիճանով ածանցեալ բառերուն իմաստն ալ կը փոխուի: Այս եւ աստիճան մասնիկներն գերմաներէն լեզուին մէջ մեծ գեր կը խաղան եւ բազմապատկէ դժուարութեանց կ'ենթարկեն ուսանողը: Անոր համար լաւ դասագիրք մը այսպիսիներու շեշտը խղճի մտքը նշանակելու է: Միայն umärmen, durchkreuzen եւ soßbringen բայերը (էջ 12) յառաջ բերելով՝ um, durch եւ soß մասնիկներն անշեշտ հրատարակել բաւական չէ: Ինչ ընենք ուրիշ գ. որ. սա բառերը. umgehen (եւ umgehen), umkleiden (եւ umkleiden), umgeben (եւ umgeben), umstippen, umformen, umfrage, umfehen, umschung եւն. durchschauen (եւ durchschauen),

durchhauen (եւ durchhauen), durchbrechen (եւ durchbrechen), durchführen, durchgehen, Durchhau, Durchgang եւն. völliähig, Vollbart, völliähig, Völliast, völliähig եւն, եւն.¹

“Օտար ծագում ունեցող բառերը” կ'ըսէ Հեղինակը (էջ 13) “վերջին վանկին վրայ չեւա կ'առնեն”, բայց կ'ըն ընենք օր. Տմբ. սա բառերը. Dilemma, Bögit, Dráma, Dögge, Phiole, Phisippika, Domino եւն, եւն:

Դաս 1. “Բառք, վերագրին սակ (էջ 35) կարգ մը բառեր դրուած են, որոնք քանի մը հասարձ. սխալ ուղղագրութեամբ եւ ընթերցմամբ. այսպէս յեփօցից = զիւցիկ երբեք չ'ըսուիր, այլ՝ յեփօցից. Hundert եւ տասն իբրեւ դասական թուական իրենց ծայրի ին ու յն միշտ կը պահեն. այսպէս հundertste, tausendste, եւ ոչ hunderste, tausente, որք ուսմական են:

Գերջին մէջ՝ իբրեւ. “Ընթերցանութեան Դաս, գետեղուած են շարք մը անոյտ նախադասութիւններ, որոնք մէջ քերականական վրիպակներ կը վստան: Ասոնք են.

Mein Vater ist ein Kaufman (էջ 27). Բաւման կրկին ուով կը գրուի: Տրամագիր էի այս սխալն իբրեւ ուղղագրական նկատել, սակայն յարակից բառերուն մէջ նոյն սխալն կը կրկնուի: Վերջապէս Հեղինակը Mann փոյսփոյն եւ man անոյտ գերանուած մէջ եղած զանազանութեան ուշադիր չ'է եղած:

Philipp hat meinen Zintenfass genommen այսպէս հայատառ ընդգրութեան մէջ ալ (էջ 27): Zintenfass բառը գոյական է. ասոր երկրորդ բառը (Fass) վերջ է. հետեւաբար եւ. հոյ. mein Zintenfass պէտք է ըսել. էջ 29 նոյն սխալը կը կրկնուի:

Ich habe nicht dein Buch genommen, wahrscheinlich du hast es verloren. նոյնպէս հայատառ ընդգրութեան մէջ, nicht ժխտական մակբայը ինդիք սեռիէն վերջը կը գրուի, իսկ յառաջ՝ երբ երկու գոյականք իրարու ճակատադրուած մէջ են (չ. օր. Der Dankbare gedenkt nicht der Wohlthat, sondern des Wohlthäters.) իսկ երբ երկրորդական նախադասութիւնը մակբայով կը սկսի, ենթական բայէն կամ (եթէ բային բաղադրեալ ժամանակը գործա-

ծուած է) օժանդակէն վերջը կը գրուի. ուրեմն սապէս. Ich habe dein Buch nicht genommen, wahrscheinlich hast du es verloren.

Ich habe heute drei Briefe bekommen, von denen (!) die eine (!!) ist an mir (!!!) und die anderen zwei an meine Base gerichtet (էջ 28). այսպէս ալ հայատառ ընդգրութեան եւ յարակից բառերուն մէջ — կրկնած ու երեքնան: Ասանկ խեղճ նախադասութիւն չ'ըլլար: von միշտ որեւէ հոլով ինդիք կ'առնու. der յարաբերական գերանուան յո. որեւէն է նեն, հետեւաբար von նեն. Brief ար. գոյական է, ուրեմն՝ der eine. richten (ուղղել) բայը շարժման գաղափարը պարունակելուն՝ an նախադրութիւնն ալ հոյսփոյն հոլով ինդիք կ'առնու, ուրեմն՝ an mich բային դիրքն ալ սխալ է: Հեղինակը գտնէ սապէս գրելու էր. Ich habe heute drei Briefe bekommen, von denen der eine an mich und die anderen zwei an meine Base gerichtet sind.

էջ 33 Mein, mein Herr, im Gegentheile... նախադասութեան մէջ՝ ist օժանդակը փոխանակ նախադասութեան վերջ՝ übrigens դասական մակբայէն ետքը պէտք էր գրուած ըլլալ:

էջ 36 Halbwachs-Weberի մէջէն առնուած Die Huß ընթերցուածոյ փոփոխը քանի մը փոփոխութիւններով գրուած է: „Non, elle m'appartient“ խօսքին դիմադր՝ փոխանակ ըստ ընագրին Քեյն, sie gehört mir! դիւնու, Nein, mir ist sie! (Non, elle est à moi) փոփոխմամբ կը ընէ Հեղինակը, որ պարզ գաղղիաբանութիւն է:

Մայրենի լեզուի շեշտին վարժ հայ ուսանողն ի մասնաւորի դժուարաւ կ'ընդելանայ նաեւ գերմաներէնի Տարցական շեշտին, որ հայկականէն շատ տարբեր է: Առնուել զ. օր. սա խօսքը. Wie viel Geld hast du? Մեր ուսանողը՝ մանաւանդ սկսնակները՝ փոխանակ ի՞նչ ֆէլ, ի՞նչ հոփ, հոփ, կը կարդան ի՞նչ ֆէլ (որչափ) ի՞նչ հոփ, հոփ: Այս ստանձառաւ մեր աշակերտներու յատկացուած պէտէ հոյ. - գերմ. դասագիրք մը, մասնաւոր ուղղագրութիւնն պէտք է ընծայէ այս կէտիս, որպէս զի աշակերտն գերմաներէնի հարցական շեշտին գիտաւ տիրանայ:

Արդ՝ Պր. Հեղինակը Ջոյսփոյսփոյն ընթերցանութեան վերնագրին սակ էջ 29—33 գերմաներէն խօսակցութեանց շարք մը դրած է, գետեղելով առընթեր անոնց արտասանութիւնն ու թարգմանութիւնը: Արտասանութեան մասին մէջ նշանակուած հարցական շեշտը ծայրէ ի ծայր սխալ գրուած է, գերմանական չէ, զուտ

¹ Գիտցածին համեմատ՝ Գերականին Անուագիրն մէջ առ, durch եւ völli մասնակներուն վրայ խօսուած չէ: “Անուած նական իորհրդոյ, կողմանէ նշանակեալ քննչին յաւելուածն է սա: Հեղինակին վրայ չ'աժ գտնուար. բայց քննչի մը, որ Գերականին պէտ դրական մէկ շեշտն գործին մէջն վրիպակները չ'աւարտելէն զատ՝ յոյնին մէջ նոր սխալներ կը մտցնէ, ինչ համար ստուգի. ասորքեանկ բանադատ է:

